

Tilgængelighed

Denne DCUM-vejledning handler om tilgængelighed på skoler og uddannelsessteder.

Vejledningen beskriver, hvad tilgængelighed er, og hvad manglende tilgængelighed kan betyde. Herudover beskrives, hvilke lovmæssige regler og krav der er på området, og slutteligt gives råd og anbefalinger.

Denne vejledning har særligt fokus på fysisk tilgængelighed.

DCUM-vejledningen tager udgangspunkt i elevers, studerendes og andre uddannelsesdeltageres ret til et sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt undervisningsmiljø, der fremmer deres mulighed for trivsel, sundhed, udvikling og læring, og som omfatter det fysiske, psykiske og æstetiske miljø.

Vejledningen skal støtte de undervisningsmiljøansvarlige i arbejdet med tilgængelighed som en del af arbejdet for et godt undervisningsmiljø.

DCUM-vejledninger er baseret på undervisningsmiljølovens regler, på regler i anden lovgivning og på DCUM's viden om og erfaring med undervisningsmiljøforhold.

Tilgængelighed

Hvad er tilgængelighed?

Tilgængelighed er et bredt begreb, der blandt andet dækker over tilgængelighed til bygninger, til offentlige transportmidler, til hjemmesider og it-systemer. Man taler om både fysisk, faglig og social tilgængelighed. Det handler i høj grad om at sikre, at alle elever og studerende kan være fuldt inkluderet i undervisningen, uanset om de har et handicap eller ej. Det afgørende er dermed, at undervisningen og undervisningsstederne tilrettelægges, så alle kan deltage. Det stiller krav til den sociale, faglige og fysiske tilgængelighed. Denne vejledning har fokus på fysisk tilgængelighed.

Det kan på forskellige måder stille krav til menneskers funktionsevne til at færdes i og være en del af samfundet. I et tilgængeligt miljø mindskes disse krav. I et tilgængeligt miljø kan en person med funktionsnedsættelse, uden hjælp fra andre, bevæge sig fra et sted til et andet. Men tilgængelighed er ikke altid nok, miljøet skal også være anvendeligt. F.eks. er en tilgængelig elevator godt afmærket og let at finde, men den er ikke anvendelig, hvis betjeningsknapperne ikke er placeret og udformet, så alle kan betjene dem.

GODADGANG.DK

Manglende tilgængelighed medfører udelukkelse

Tilgængelighed og lige muligheder er uløseligt forbundet. Når samfundet eller dele af det ikke er tilgængeligt for alle, bliver større eller mindre grupper af befolkningen udelukkede. Handicap kan forstås som et tab af eller begrænsning i menneskers mulighed for at deltage i samfundslivet på lige fod med andre. Jf. FN-konventionen om rettigheder for personer med handicap, er handicap et resultat af samspillet mellem personer med funktionsnedsættelse og holdningsbestemte og omgivelsesmæssige barrierer, som hindrer dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet. Hvor handicappet en person bliver af funktionsnedsættelsen, afhænger altså af samspillet mellem den funktionshæmmede og miljøet. Med andre ord kan graden af handicap afhænge af forskellige miljøer.

Forskellige former for funktionsnedsættelser

Der er forskellige former for funktionsnedsættelser, og de kan inddeles således:

- fysisk funktionsnedsættelse
- psykisk funktionsnedsættelse
- intellektuel funktionsnedsættelse
- kognitiv funktionsnedsættelse
- sensorisk funktionsnedsættelse

De forskellige typer af funktionsnedsættelser medfører forskellige krav til blandt andet den fysiske tilgængelighed i form af bygningens indretning, fleksible klasse- og faglokaler, indeklime mv.

Undervisningsmiljøloven

Undervisningsmiljøloven siger, at elever og studerende har ret til et godt undervisningsmiljø, så undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Herudover skal undervisningsmiljøet fremme deltagernes muligheder for udvikling og læring og omfatter derfor også uddannelsesstedets psykiske og æstetiske miljø.

Planlægning, indretning og udformning af bebyggelser og anlæg har betydning for alle, også personer uden handicap. Så alle kan have glæde af større tilgængelighed i det fysiske miljø.

Konkrete krav til tilgængelighed

Byggelovgivningen

Bygningsreglementet angiver minimumskravene til tilgængelighedskrav i nybygninger samt væsentlige ombygninger eller anvendelsesændringer. Det er den respektive kommune, der i byggesagsbehandling skal påse, at byggelovgivningens bestemmelser overholdes – herunder også tilgængelighedskravene. Det skal fremgå af ansøgningen og tegningsmaterialet til byggetilladelsen, hvordan tilgængelighedskravene er løst. Det er ligeledes kommunen, der i de enkelte sager konkret vurderer, hvorvidt en ombygning er væsentlig, og om byggeprojektet dermed er omfattet af gældende bygningsreglements regler.

Hvis der er tale om ny- eller væsentlig ombygning, skal reglerne i gældende bygningsreglement følges. Bygninger skal så udformes og indrettes, så der under hensyn til deres anvendelse opnås tilfredsstillende forhold med hensyn til tilgængelighed og anvendelse for alle. Reglementet stiller flere krav til tilgængelighedsforanstaltninger, f.eks. skal der ved alle yderdøre være niveaufri adgang og arealet uden for yderdøren skal markeres taktilt eller ved en anden farve end den omkringliggende belægning. Herudover stilles krav om handicapparkeringspladser, handicapegnede wc-rum, elevator, afmærkninger mv.

Ved ombygninger i offentligt tilgængeligt byggeri, som f.eks. skoler, er der tilgængelighedsforanstaltninger, der skal følges, uanset om ombygningen anses for væsentlig eller ej. Der skal etableres mindst én niveaufri adgang til stueetagen, såfremt der ikke er en i forvejen. Herudover stilles der krav om installation af elevator, handicapegnet wc-rum og handicapparkeringspladser. De sidstnævnte krav kan dog bortfalde, hvis omkostningerne udgør mere end 9 % af de øvrige ombygningsomkostninger, ligesom det generelt gælder, at hvis disse allerede er etableret, skal der ikke stilles krav om yderligere.

Udover de danske regler findes der en række internationale krav og konventioner, f.eks. FN's handicapkonvention, som Danmark har forpligtet sig til at overholde. Betydningen af tilgængelighed i konventionen er et kompliceret og uafklaret spørgsmål i både teori og praksis. Regeringen har dog i forbindelse med ratifikation af konventionen udtalt, at konventionens artikel 9 om tilgængelighed er udtryk for et princip eller en grundlæggende forudsætning, og at tilgængelighed ikke er en selvstændig rettighed (Folketinget).

BYGNINGS-
REGLEMENTET
2010

BYGNINGS-
REGLEMENTET
2010, KAP 3.1

BYGNINGS-
REGLEMENTET
2010, KAP 3.2, STK 2

BEKENDTGØRELSE OM
TILGÆNGELIGHEDS
FORANSTALTNINGER
§2

BEKENDTGØRELSE OM
TILGÆNGELIGHEDS
FORANSTALTNINGER
§§ 3-4

INSTITUT FOR
MENNEKSERETTIGHEDER

DCUM anbefaler

Søg bred viden om tilgængelighed

Forskellige handicap kan give forskellige udfordringer i forhold til at færdes i de fysiske rammer. Derfor er det vigtig ikke at fordybe sig i en enkelt målgruppe, men at søge bredere viden.

Danske Handicaporganisationers medlemsorganisationer arbejder med udgangspunkt i Handicap-konventionen for et fuldt inkluderende samfund.

Hos Dansk Handicap Forbund finder man blandt andet huskelister for handicaptolletter, adgange mv.

Statens Byggeforskningsinstitut, SBI, varetager forskning, uddannelse og forsknings- baseret rådgivning inden for tilgængelighed til byggeri mv. Det er blandt andet SBI, der laver anvisninger til bygningsreglementet – herunder også om tilgængelighed. I forbindelse hermed har de også udarbejdet tjeklister til kravene i bygningsreglementet. De tilbyder rådgivning om tilgængelighed og seminar mv.

Institut for Menneskerettigheder er udpeget af Folketinget til at fremme og overvåge gennemførelsen af FN's handicapkonvention i Danmark. På deres hjemmeside kan man læse mere om, hvad konventionen konkret betyder for elever og studerende med handicap i Danmark. Artikel 9, 19 og 24.

Anvend UBST's tilgængelighedsstandard

Universitets- og Bygningsstyrelsen har udarbejdet en tilgængelighedsstandard for undervisningsbyggeri. Det er UBST's ambition, at standarden kan medvirke til at etablere et godt afsæt for undervisningsbyggeri til gavn for alle byggeriets parter – og ikke mindst brugerne af byggeriet. Standarden er udformet som en tjekliste, og bygger direkte på Bygningsreglement 2010.

Følg Dansk Standard 3028: Tilgængelighed for alle

Dansk Standard, DS 3028 "Tilgængelighed for alle", oplister en række krav, der tilsigter opnåelse af et forsvarligt kvalitetsniveau. Standardens krav er baseret på teknisk og administrativ viden, og den har gennemgået en offentlig godkendelsesprocedure, der sikrer en bred accept indholdet.

Baggrund

Retskilder

Bekendtgørelse om tilgængelighedsforanstaltninger i forbindelse med ombygninger i eksisterende byggeri: BEK nr. 1250 af 13. december 2004

Byggeloven: LBK nr. 1185 af 14. oktober 2010

Bygningsreglementet 2010: kapitel 2.6, 3, 4.3, 4.5, 5.2 og 8.2

Undervisningsmiljøloven (Lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø):
Lov nr. 166 af 14. marts 2001

Litteratur

Center for Ligebehandling af Handicappede: Baggrundsviden om handicap i forhold til fysisk tilgængelighed

Center for Ligebehandling af Handicappede: Tilgængelighed til folkeskoler.
Tilgængelighedsanalyse af fire udvalgte skoler, 2008

Dansk Standard 3028: Tilgængelighed for alle, 2001

EMU, Danmarks Undervisningsportal: Tilgængelighed til uddannelse – en eksempelsamling, 2002

Energistyrelsen: Vejledning, Byggelovens anvendelsesområde, 2012

Erhvervs- og Byggestyrelsen: Vejledning til kommunerne om byggesagsbehandling af tilgængelighedsbestemmelser, 2. udgave, 2008

Foreningen Tilgængelighed for Alle: God Adgang

Institut for Menneskerettigheder: Kom bare ind... - om tilgængelighed til bygninger, 2013

Handicapkonventionen: FN Konvention af 13. december 2006

Statens Byggeforskningsinstitut: Tilgængelighed – udfordringer, begreber og strategier, 2009